

Területi Statisztika

Közzététel: 2023. július 24.

A tanulmány címe:

A magyarországi járások versenyelőnyének elemzése társadalmi innovációs potenciál alapján, 2020

Szerzők:

Veresné Somosi Mariann–Tóth Géza–Varga Krisztina

<https://doi.org/10.15196/TS630402>

Az alábbi feltételek érvényesek minden, a Központi Statisztikai Hivatal (a továbbiakban: KSH) Területi Statisztika c. folyóiratában (a továbbiakban: Folyóirat) megjelenő tanulmányra. Felhasználó a tanulmány, vagy annak részei felhasználásával egyidejűleg tudomásul veszi a jelen dokumentumban foglalt felhasználási feltételeket, és azokat magára nézve kötelezőnek fogadja el. Tudomásul veszi, hogy a jelen feltételek megszegéséből eredő valamennyi kárért felelősséggel tartozik.

- 1) A jogszabályi tartalom kivételével a tanulmányok a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Szjt.) szerint szerzői műnek minősülnek. A szerzői jog jogosultja a KSH.
- 2) A KSH földrajzi és időbeli korlátozás nélküli, nem kizárólagos, nem átadható, tértítésmentes felhasználási jogot biztosít a Felhasználó részére a tanulmány vonatkozásában.
- 3) A felhasználási jog keretében a Felhasználó jogosult a tanulmány:
 - a) oktatási és kutatási célú felhasználására (nyilvánosságra hozatalára és továbbítására a 4. pontban foglalt kivétellel) a Folyóirat és a szerző(k) feltüntetésével;
 - b) tartalmáról összefoglaló készítésére az írott és az elektronikus médiában a Folyóirat és a szerző(k) feltüntetésével;
 - c) részletének idézésére – az átvevő mű jellege és célja által indokolt terjedelemben és az eredetihez híven – a forrás, valamint az ott megjelölt szerző(k) megnevezésével.
- 4) A Felhasználó nem jogosult a tanulmány továbbértékesítésére, haszonszerzési célú felhasználására. Ez a korlátozás nem érinti a tanulmány felhasználásával előállított, de az Szjt. szerint önálló szerzői műnek minősülő mű ilyen célú felhasználását.
- 5) A tanulmány átdolgozása, újra publikálása tilos.
- 6) A 3. a)–c.) pontban foglaltak alapján a Folyóiratot és a szerző(ke)t az alábbiak szerint kell feltüntetni:

„Forrás: Területi Statisztika c. folyóirat 63. évfolyam 4. számában megjelent, Veresné Somosi Mariann–Tóth Géza–Varga Krisztina által írt, A magyarországi járások versenyelőnyének elemzése társadalmi innovációs potenciál alapján, 2020 c. tanulmány”

- 7) A Folyóiratban megjelenő tanulmányok kutatói véleményeket tükröznek, amelyek nem esnek szükségképpen egybe a KSH, vagy a szerzők által képviselt intézmények hivatalos álláspontjával.

A magyarországi járások versenyelőnyének elemzése társadalmi innovációs potenciál alapján, 2020

Competitive advantage analysis of Hungarian districts based on social innovation potential, 2020

Veresné Somosi, Mariann

Miskolci Egyetem
E-mail: szvvs@uni-miskolc.hu

Tóth, Géza

Központi Statisztikai Hivatal,
Miskolci Egyetem
E-mail: geza.toth@ksh.hu

Varga, Krisztina

Miskolci Egyetem
E-mail: szvvk@uni-miskolc.hu

A tanulmány a versenyelőny/versenyhátrány szempontjából együttesen vizsgálja a járások társadalmi innovációs potenciálját és versenyképességét. Míg a szerzők korábbi társadalmi innovációval kapcsolatos kutatásaiban önállóan tanulmányozták a társadalmi innováció folyamatát, szintjeit, érintetteit, valamint kapcsolatát a műszaki és technológiai innovációval, addig jelen kutatásukban a társadalmi innovációs potenciál által kialakított komplex mutatót elemzik. A társadalmi innovációs potenciál és a versenyelőny tényezői a fenntartható értékteremtés gondolati síkján fűzhetőek össze, amely újszerűen a verseny fogalmához kapcsolja a társadalmi jólét és jóllét növelését. A tanulmány kiemelt figyelmet fordít a társadalmi innováció folyamatának mérési kihívásaira, valamint a társadalmi innovációs kezdeményezések hatásának mérésére. A szerzők kutatásuk keretei között meghatározzák a magyarországi járások társadalmi innovációs potenciáljának komplex mutatóját, melynek segítségével azt vizsgálják, hogy mennyiben kapcsolódnak a legfontosabb területi folyamatok a mutató által meghatározott jellemzőkhöz. A területi versenyképesség és a társadalmi innovációs potenciál közötti összefüggést elemzik Magyarország járásai vonatkozásában. A tanulmány arról is következtetéseket von le, hogy az eredmények hogyan alkalmazhatók a járások gazdaságfejlesztési döntéseinek előkészítésében.

Kulcsszavak:

társadalmi innovációs potenciál,
területi versenyképesség,
járásai gazdasági erő

The study examines the social innovation potential and competitiveness of municipalities in terms of competitive advantage- and disadvantage. While our previous research on social innovation studied independently the processes, levels, stakeholders and relationships with technical and technological innovation, the current study analyses the complex index created by social innovation potential. The link between social innovation potential and the factors of competitive advantage can be established on the conceptual plane of sustainable value creation, seeking to link the concept of competition to the enhancement of social well-being and prosperity in a new way. The paper pays particular attention to the measurement challenges of the social innovation process, as well as to the impact measurement and sustainability assessment of social innovation initiatives. This research defines a complex indicator of the social innovation potential of Hungarian districts and is using the indicator to examine the extent to which key territorial processes are related to the characteristics defined by the indicator. In the analysis, the authors discuss the relationship between territorial competitiveness and social innovation potential in Hungary's districts. The study also draws conclusions on how the results may be applied in the economic development decision-making processes of the districts.

Keywords: social innovation potential, territorial competitiveness, district economic strength

Beküldve: 2022. szeptember 9.

Elfogadva: 2023. február 13.

Bevezetés

A szakirodalom egyre nagyobb figyelmet fordít a társadalmi innovációs potenciál vizsgálatára (Krlév et al. 2014, Benedek et al. 2016, Westley et al. 2017, Kocziszky–Szendi 2018, Varga et al. 2020), ugyanakkor konkrét számítások egyelőre csak cse-

kély számban születtek (Benedek et al. 2016, The Economist Intelligence Unit 2016, Kocziszky et al. 2017, Szendi 2018, Nagy–Tóth 2019, Varga et al. 2020, Kocziszky–Szendi 2021, Nagy–Veresné Somosi 2022). A társadalmi innovációs potenciál versenyképességhez való hozzájárulásának számszerűsítése releváns kihívás, jelen tanulmányban ezt elemezzük Magyarország járásainak vonatkozásában. A társadalmi innovációs potenciál és a területi versenyképesség közötti kapcsolat esetében a hozzáférhető hazai szakirodalom szerint nem azonosítható olyan vizsgálat, amely során számszerűsítették volna annak a társadalmi innováció versenyképességhez való hozzájárulását. Ennek érdekében kísérletet teszünk a területi versenyképesség és a társadalmi innováció közötti összefüggés járási kimutatására, valamint vizsgáljuk a járások társadalmi innovációs potenciáljának és a versenyelőny/versenyhátrány tényezőinek összekapcsolási lehetőségeit.

Szakirodalmi áttekintés

Kedvezményezett járások

A társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott térségek lehatárolása hazánkban komplex módszertan alapján történik. A járási fejlettségi mutató (KSH 2016) alapján meghatározott rangsor Magyarország 197 járása közül 109-et minősít kedvezményezettnek. Ezekben az ország lakosságának 35%-a él. Közülük 54 tartozik a fejlesztendők közé, és lakónépességük az ország lakónépességének 15%-át teszi ki [1]. A népesség 10%-át tömörítő, komplex programmal fejlesztendő járások száma 36 (az érintett járások lakónépessége 982 ezer fő volt 2015. január 1-jén). A kedvezményezettységnek van más jogcíme is. E kormányrendelet szerint azokban a régiókban, ahol a kedvezményezett járások lakónépessége nem éri el a régió lakónépességének 30%-át, meghatározott szempontok szerint és adott mértékig regionális szempontból kedvezményezett járásokat jelölhetnek ki. A regionális szempontból történő kedvezményezetttség a megyei közgyűlés által kijelölt járásokra, valamint a súlyos természeti és civilizációs katasztrófával való érintettségre vonatkozik (a 37. komplex programmal fejlesztendő járás: Devecseri járás¹). A kedvezményezettiségi besorolásnak elsősorban a fejlesztési támogatások, források felhasználása miatt van jelentős szerepe. A legkedvezőtlenebb helyzetű járások fejlesztésére szolgáló támogatások csak ezen besorolás alapján hívhatók le.

Egyre nagyobb figyelmet fordít a szakirodalom arra a kérdésre, hogy a társadalmi innovációs folyamatok milyen szerepet játszanak a periférikus helyzetű térségek felzárkózási folyamataiban (Kocziszky et al. 2015, Szörényiné Kukorelli 2015, Balaton–Varga 2017, Döringer 2017, Neumeier 2017, Kocziszky–Szendi 2018, Veresné et al. 2019). A regionális egyenlőtlenségek csökkentésének kulcstényezője az innováció (Nemes Nagy 1990, Ewers–Brenck 1992, Kocziszky et al. 2015, Szendi 2018, De

¹ Vörösiszap-katasztrófa, 2010. október.

Palo 2018, Widuto 2019). A társadalmi innováció a társadalmi-gazdasági mutatók alapján hátrányos, periferikus helyzetű térségek számára (Sikos T.–Szendi 2022) új eszközként, modellként azonosítható, és folyamatának vizsgálata, mérési módszertanának meghatározása különösen indokolt az Európai Unió (EU) átfogó, harmonikus fejlődésének előmozdítása érdekében.

Társadalmi innovációs potenciál

Napjainkban a társadalom számos kihívással néz szembe. A bizonytalanság, a válságok, az előre nem látható technológiai változások és a globalizáció a jövőt megjósolhatatlanná teszik (Ionescu 2015). A társadalmi innováció jelentéstartalmának meghatározása kiemelt feladat, amely elősegíti a társadalmi kihívások megválaszolását is. A gazdaság és a társadalom számos alapproblémája – mint a népességfogyás, munkanélküliség, migráció vagy a leszakadó térségek – olyan hosszú távú megoldásokat igényel, amelyek szükségessé teszik a társadalom szereplői közötti újszerű együttműködések, az állampolgárok közvetlen önkéntes részvételét a döntési folyamatokban, valamint a társadalmi innovációs törekvések megvalósítását. A magterületeken a műszaki, gazdasági innovációk megoldást jelenthetnek az életminőség javításában, a lemaradó, perifériális területeken azonban a társadalmi innováción alapuló, új kezdeményezéseket kell ösztönözni. A regionális szintű különbségek mérséklése, a területi versenyképesség növelése olyan meghatározó tényezők az egyes települések innovációs folyamataiban, amelyeknek vitathatatlanul jelentős a szerepe. A társadalmi innováció a felzárkózás egyik lehetséges eszköze a leszakadó települések, járások számára is. A társadalmi innovációs törekvések támogatása helyi és országos szinten valósul meg. A helyi szintű kezdeményezések alapja a helyi közösség mindenkori törekvése környezetük, gazdasági helyzetük és életképességük javítására. Az információellátottság, a gyakorlati tudás mellett azonban a helyi közösség gyakran erőforráshiányos (szakértelm, pénzügyi források, önkéntesség vonatkozásában). Esetenként az országos szintű társadalmi innovációt különböző politikai és gazdasági érdekek alapján határozzák meg, valamint a helyi igények figyelembevétele sem megfelelő mértékű (Tóth–Varga 2022). A helyi fejlesztések azonban csak egy integrált rendszerben képesek szerkezeti változásokat, eredményeket elérni.

A társadalmi innováció folyamata a társadalmakat fenntarthatóbbá és összetartóbbá teszi az inkluzív megoldások, együttműködések és proaktív, alulról szerveződő kezdeményezések révén (Grimm et al. 2013). E folyamatot azonban nem kizárólag alulról szerveződő törekvések és az állampolgárok bevonása alakítják, hiszen a társadalom új megközelítésű együttműködéseiben, szerkezeti átalakításában is tetten érhetők a társadalmi újítások, melyek gyakran felülről, a makroszintű intézkedések hatására jönnek létre (Nemes–Varga 2015). A társadalmi innováció fogalmának középpontjában a közösség igényeinek kielégítése áll, amelynek révén javul az életminőség és növekszik a jóllét is (Hazel–Onaga 2003, Mulgan et al. 2007, Pol–Ville 2009, Kocziszky et al. 2017). A jóllét – a jólétet meghatározó jövedelmi viszonyokon, a létfenntartás szükségletein túl – összefügg a biztonságérzettel, az önbecsülés-

sel és a kapcsolati szükséglettel (Kocziszky et al. 2015). A társadalmi innovációs kezdeményezések vizsgálatakor meghatározó a helyi, közösségi szinten értelmezhető újító ötletek problémamegoldásban jelentkező társadalmi haszna és a közösség aktív részvételének szerepe az életszínvonal növelése érdekében. A társadalmi innováció olyan új (vagy új megközelítésű) megoldásokat jelent, amelyek egyszerre elégítik ki a társadalmi szükségletet és fokozzák a társadalom cselekvőképességét (Czakó 2000). A társadalmi innováció a változás folyamata, amely a rendelkezésre álló eszközök és megoldások kreatív, újragondolt kombinációja révén válaszolja meg a társadalmi kihívásokat (Manzini 2014).

A társadalmi innovációs potenciál azon képességek összességét jelenti, amelyek a társadalmi innovációk létrehozását segítik (Kocziszky et al. 2015, Szendi 2018, Kleverbeck et al. 2019, Nagy–Tóth 2019). Elkülönül a társadalmi innováció alapfeltételeitől, melyek megléte egy adott térségben, szervezetben szükséges feltétele az innovációk kialakításának és megvalósításának (Szendi 2018, Nemes–Varga 2015, Veresné Somosi–Varga 2018).

Területi versenyképesség és társadalmi innováció

A versenyképesség az elmúlt évek egyik leggyakrabban használt kifejezése (McFetridge 1995, Porter–Ketels 2003, Neary 2006, Balaton–Varga 2017, Brancati et al. 2021, Egri 2022, Vida 2022, Kincses et al. 2022, Áldorfai et al. 2022), ugyanakkor a szakirodalomban nincs egységesen elfogadott definíciója, valamint kérdésként merül fel az értelmezhetőségi szintek vizsgálata is. Egyes szerzők szerint (Krugman 1994, Porter 1990, 1998) a versenyképesség nem értelmezhető nemzetgazdaságokra, csak vállalati szinten mérhető, később Porter (1998) és további szerzők (Lengyel 2003, Horváth 2001, Palkovits 2000, Besze 2009) véleménye alapján azonban a versenyképesség fogalma országokra, régiókra is alkalmazható. E fogalomnak egyre nagyobb figyelmet szentel az Európai Unió (EU) is (EC 1993, 1994, 2001, Leader 2001). Fő célkitűzései között szerepel a kontinens globális versenyképességének növelése, „az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés” (EC 2014: 7. o.). Az EU a versenyképességet a kohézió leghatékonyabb eszközeként, a régiók gazdasági növekedésének és a foglalkoztatottság javításának eszközeként, valamint a társadalmi jólét emelését elősegítő eszközként értelmezi (Lengyel 2003). A területi versenyképesség javítására szolgáló Leader-program a területi versenyképesség dimenziói között kiemelt figyelmet fordít a társadalmi versenyképességre. A társadalmi versenyképesség a helyi szereplők azon képessége, amellyel képessé válnak az együttműködésre (Leader 2001). A versenyképességi vizsgálatok egyik kiemelt célja az életszínvonal-emelés lehetőségeinek, a jóllét növelésének támogatása. A versenyképesség szervezeti, regionális, nemzeti és globális szinten szorosan összefügg az innovációval, az újításoknak ugyanis kulcsszerepük van a versenyképesség növelésében. A gazdasági és természettudományi innovációk jelenléte megfigyelhető az ún. magterületeken, a perifériák lemaradása azonban felzárkózást segítő intézkedéseket

igényel. Új és időszerű megoldásokra van szükség a kisebb közösségek (települések, járások) számára, ehhez nyújt eszközt és modellt a társadalmi innováció, ami olyan társadalmi szükségleteket próbál kielégíteni, amelyeket a piac nem képes, ezáltal akár a perifériák felzárkózásában is alternatív megoldást jelenthet (Kocziszky et al. 2015, Szörényiné Kukorelli 2015, Benedek et al. 2016, Kocziszky–Szendi 2018, Tésits et al. 2021). Ezen megoldások általános (más közösségektől adaptált, komplex programelemek) és speciális, az adott közösség által megfogalmazott, egyetlen megoldásként azonosítható törekvések, amelyek megvalósítása révén a felzárkózás támogatható. Ma már jelentős szerepe van azoknak a társadalmi kezdeményezéseknek és újításoknak, amelyek – a technikai innovációk mellett – újszerű megoldásaikkal vesznek részt a közösség jóllétének (életszínvonalának) növelésében (Veresné Somosi–Varga 2018). A területi versenyképesség regionális vonatkozásában számos modell született (regionális versenyképességi kapacitás [regional competitiveness capacity], versenyképességi cylinder, versenyképességi fa vagy versenyképességi piramismodell). A piramis modell (Lengyel 2003) a mérést három kategória szerint értelmezi (jövedelem, termelékenység, foglalkoztatottság), és vizsgálja a rövid távú gazdaságfejlesztést (közvetlen, alaptényezők), illetve a hosszú távú tényezőket (sikereségi faktorok). Fő célként az életszínvonal és az életminőség növelését jelöli meg. A mezoszintű társadalmi innováció mérésekor kiemelkedő a városok versenyképességének meghatározása. Lengyel (2003) véleménye szerint a makroszintű elemzés nem alkalmazható közvetlenül a települések versenyképességének vizsgálatakor (például a településvezetés „más politikát” folytat), helyette gazdasági és stratégiai determinánsok (mennyiségi és minőségi adatok) meghatározására van szükség. Egyetértve a szakirodalommal (Lengyel 2003, Horváth 2001), a versenyképességet gyűjtőfogalomként értelmezzük, amely a versenyben való sikeres részvételt jelenti, mind a vállalatok, mind az országok és régiók esetében. A területi versenyképesség „olyan folyamat, amely a területi egységek között zajlik, és célja a régióban, városban élők jólétének növelése a regionális, helyi gazdaság fejlődésének elősegítésével, amely fejlődést bizonyos csoportok a helyi politikákon keresztül más térségekkel versengve, rivalizálva próbálják befolyásolni explicit vagy gyakrabban implicit módon” (Lengyel 2003: 153. o.). Az elemzés alapkövetelménye, hogy a vizsgált egység azonosítható legyen (például az EU statisztikai hivatalának [Eurostat] területi egységek statisztikai célú nomenklatúrájában [*Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques* – NUTS]). E megközelítések alapján kijelenthető, hogy a területi versenyképesség alapja a jólét és jóllét növelése. A társadalmi innovációs törekvések elsősorban a társadalmi problémák megoldását szolgálják, a jólét (és jóllét), valamint az életszínvonal emelésével, így azok a versenyképesség növelése szempontjából a fenntartható értékteremtés alapján vonhatók be a mérésbe.

A társadalmi innováció mérését támogató indikátorrendszer kialakítása

A társadalmi innováció mérésére a szakirodalmi előzmények alapján (Benedek et al. 2015) indikátorrendszert (TINNOVPOT) állítottunk össze. Az indikátorrendszer 3 részből áll: input, output és hatásindikátorok. Vizsgálatunkban mindhárom csoportba 8-8 mutató került. A mutatók 2020-ra és Magyarország településeire (összesen 3155 település) vonatkoznak, a népszámlálásból származó mutatók (2011) kivételével. A mutatószámrendszer összeállításánál tekintetbe kellett venni, hogy a mutatók nem egy irányba mutatnak (például a munkanélküliségi aránynál a kisebb érték jelenti a pozitívumot, míg az egy lakosra jutó kifizetett pályázati összeg esetében minél magasabb az érték, az annál pozitívabb a társadalmi innováció szempontjából). Az olyan mutatók esetében, ahol az alacsony értékek jelentik a kedvező helyzetet, a mutatók reciprokát számítottuk. Minden indikátorcsoportban normalizáltuk a mutatókat annak érdekében, hogy az eltérő skálájú adataink egymással összemérhetőek legyenek. Minden egyes mutatócsoportban a normalizált adatok átlagát számoltuk ki. A számítások során súlyozást nem végeztünk.

Input indikátorok (INPUT):

1. Civil szervezetek száma tízezer lakosra, darab;
2. Működő vállalkozások száma ezer lakosra, darab;
3. Nonprofit vállalkozások száma ezer lakosra, darab;
4. A gyermeknépesség aránya a lakónépességből, %;
5. Száz gyermekkorúra jutó időskorú, fő;
6. Eltartottsági ráta (a gyermek (0–14 éves) és az idős népesség (65+ éves) a 15–64 éves népesség százalékában), %;
7. Aktivitási ráta (adófizetők/népesség*100), %;
8. Átlagos elvégzett osztályszám.

Output indikátorok (OUTPUT):

1. Egy főre jutó kifizetett összeg, forint;
2. Közfoglalkoztatottak aránya a 15–64 éves népességhez viszonyítva, %;
3. Kulturális rendezvényeken részt vevők száma ezer főre, fő;
4. Hátrányos helyzetű tanulók aránya, %;
5. Szociális étkeztetésben részesülők száma ezer lakosra, fő;
6. Házi segítségnyújtásban részesülők száma ezer lakosra, fő;
7. Munkanélküliségi arány, %
8. Egy házi orvosra és házi gyermekorvosra jutó betegforgalom, fő.

Hatásindikátorok HATAS):

1. Egy lakosra jutó jövedelem, ezer forint;
2. A 7 éves és idős népességből az általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya (az iskolát el nem végzettekkel együtt), %;
3. Egyszemélyes háztartások aránya, %;
4. Három és annál több gyermekkel rendelkező családok aránya, %;

5. Regisztrált bűncselekmények száma ezer lakosra, ezrelék;
6. Tartós bentlakásos elhelyezést nyújtó intézmények működő férőhelyeinek száma ezer lakosra, darab;
7. A 0–1 millió forint jövedelemsávban kereső adózók aránya, %;
8. Rendszeresen tisztított közterület aránya, %.

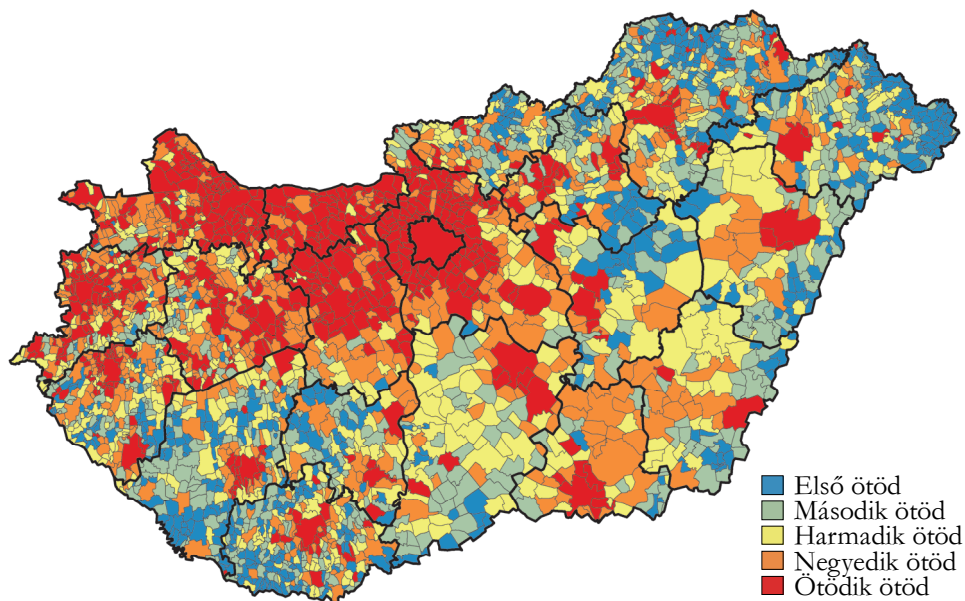
A három indikátorcsoport átlagából számítottuk ki a társadalmi innovációt mérő komplex mutatót (1. ábra). Ki kell emelnünk, hogy mutatónkkal nem a megvalósult társadalmi innovációkat, hanem csak azok létrehozásának potenciálját szándékoztuk számszerűsíteni.

A társadalmi innovációs potenciál komplex mutató nagyságát a települések döntő részében a hatásindikátorok befolyásolták a legnagyobb mértékben.

1. ábra

Magyarország településeinek társadalmi innovációs komplex mutatója, 2020

A complex indicator measuring the social innovation of Hungarian settlements,
2020

Forrás: itt és a további ábrák és táblázatok esetében a statinfo adatai alapján saját szerkesztés.

A társadalmi innovációs potenciál térbeli jellemzőiről megállapítható, hogy a főváros (Budapest), a Budapesti agglomeráció és a Dunántúl északi része van a legkedvezőbb pozícióban (ötödik ötöd), amelyhez döntően a megyei jogú városok és vonzáskörzetük csatlakoznak. A kedvezőtlen helyzetű településeket Északkelet- és Délnyugat-Magyarország határ menti, periferikus térségeiben, valamint a Heves és Jász-Nagykun-Szolnok, Somogy és Tolna, valamint a Borsod-Abaúj-Zemplén és

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye határai közelében elhelyezkedő települések között találhatjuk (első ötöd) (Hajdú–Koncz 2022).

Az elvégzett csoportosítás után vizsgálatunkban arra törekedtünk, hogy Magyarország 19 vármegyéje, valamint a főváros szintjén összehasonlítható adatokkal rendelkezünk a társadalmi innovációs potenciálról, illetve annak összetevőiről. Ehhez a települési szintű adatokat súlyoztuk a 2020-as év végi népességgel (1. táblázat). Eredményeink alapján a főváros és hat vármegye jellemezhető az átlagosnál magasabb társadalmi innovációs potenciállal. A fővároson kívül csak Fejér, Győr-Moson-Sopron és Pest vármegye rendelkezik az országos átlagnál magasabb értékkel mind a társadalmi innovációs potenciál, mind annak összetevői esetében. A legkedvezőtlenebb helyzetben Szabolcs-Szatmár-Bereg, Nógrád és Békés vármegyék vannak. Mindhárom esetében a kedvezőtlen helyzetet elsősorban az output indikátorok okozzák.

1. táblázat

**Társadalmi innovációs potenciál és összetevőinek súlyozott átlaga
vármegyei szinten, 2020**

Social innovation potential and the weighted average of
its components at county level, 2020

Vármegyék	INPUT	OUTPUT	HATAS	TINNOVPOT
Budapest	110	136	123	119
Bács-Kiskun	95	72	88	89
Baranya	98	63	95	93
Békés	95	49	87	87
Borsod-Abaúj-Zemplén	96	47	91	89
Csongrád-Csanád	99	85	91	94
Fejér	100	136	102	104
Győr-Moson-Sopron	100	143	103	105
Hajdú-Bihar	98	58	89	90
Heves	96	57	94	92
Komárom-Esztergom	100	99	115	107
Nógrád	93	51	87	86
Pest	102	178	102	108
Somogy	94	73	86	88
Szabolcs-Szatmár-Bereg	94	40	85	85
Jász-Nagykun-Szolnok	95	60	89	89
Tolna	94	75	90	90
Vas	99	101	103	101
Veszprém	100	89	104	101
Zala	97	73	96	95
Átlag	100	100	100	100

Járaskategóriák a társadalmi innovációs potenciál szerint

A társadalmi innovációs potenciál térbeli jellemzőit komplex módon igyekeztük elemezni, azokat a társadalmi innovációs potenciál és összevevőinek a vidéki átlag-

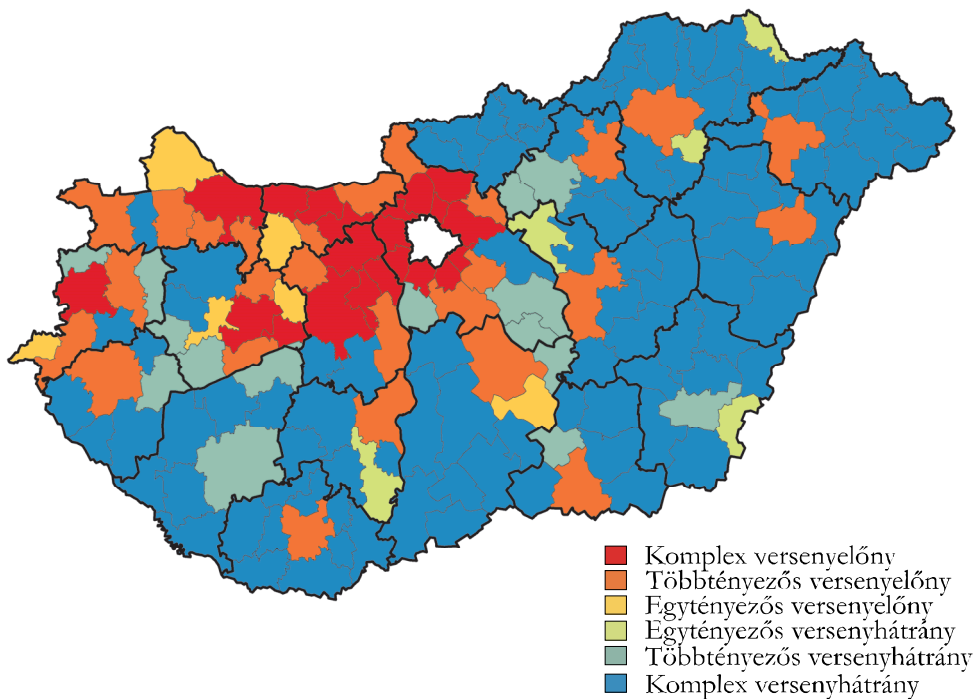
hoz viszonyított nagysága alapján csoportosítva (2. ábra). Ebben komplex versenyelőnyösnek tekintettük azt a járást, melynél mind a társadalmi innovációs potenciál, mind annak valamennyi összetevője nagyobb a vidéki átlagnál. Többtényezős versenyelőnyrel rendelkezik az a járás, melynek a társadalmi innovációs potenciálja magasabb a vidéki átlagnál, de annak bármelyik két összetevője vidéki átlag feletti, s egyik átlag alatti. Egytényezős versenyelőnyös az a járás, melynek társadalmi innovációs potenciálja ugyan magasabb a vidéki átlagnál, de csak egy összetevője átlag feletti, és kettő átlag alatti.

Komplex versenyhátrányos az a járás, melynek mind a társadalmi innovációs potenciálja, mind pedig annak három összetevője vidéki átlag alatti. A versenyhátrányos további két kategóriát ennek analógiájára képeztük.

2. ábra

A járások versenyképessége a társadalmi innovációs potenciál szempontjából, 2020

Competitiveness of districts in terms of social innovation potential, 2020

Eredményeink alapján megállapítható, hogy a társadalmi innovációs potenciál tekintetében a Budapesti agglomeráció és a Dunántúl északi része van a legkedvezőbb helyzetben. E térségen kívül komplex versenyképesség az ország más területein nem mutatható ki.

A regionális központok járásai a versenyelőny valamely típusával rendelkeznek. A vármegye székhelyek járásainak jelentős része a versenyelőny valamely típusával jellemezhető, például: Nyíregyházai, Egri, Szombathelyi, Zalaegerszegi járás. Ezzel szemben versenyhátrányosak többek között: a Békéscsabai, a Kaposvári és a Salgótarjáni járás.

53 járás, a vidéki járások 30%-a jellemezhető a versenyképesség valamely típusával. A legkedvezőtlenebb helyzetű, komplex versenyhátrányos járások száma 101, mely a vidéki járások 58%-a.

A társadalmi innovációs potenciál és a járások gazdasági erejének összevetése

A járások társadalmi innovációs potenciáljának elemzését követően a valós gazdasági helyzetet, illetve erőt vetjük össze a társadalmi innovációs potenciál mutatójával, azt vizsgálva, hogy a két terület mennyire mozog együtt, hat kölcsönösen egymásra, és hol vannak olyan területek, ahol a potenciáltól elmaradó mértékű a gazdasági erő, illetve fordítva. Ennek során módszertani problémába ütköztünk, hiszen a bruttó hazai terméket (gross domestic product – GDP) a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) csak vármegyei szinten publikálja, és ehhez mérhető komplex gazdasági mutatóval alacsonyabb területi szinten nem rendelkezünk. Éppen ezért megkíséreltük a GDP járási szintre bontását. Fontosnak tartjuk megjegyezni azt, hogy eredményünk csak egy becslést jelent, amit a továbbiakban járási gazdasági erőnek nevezünk.

A becslés menete a következő volt (Tóth 2010, Molnár et al. 2018):

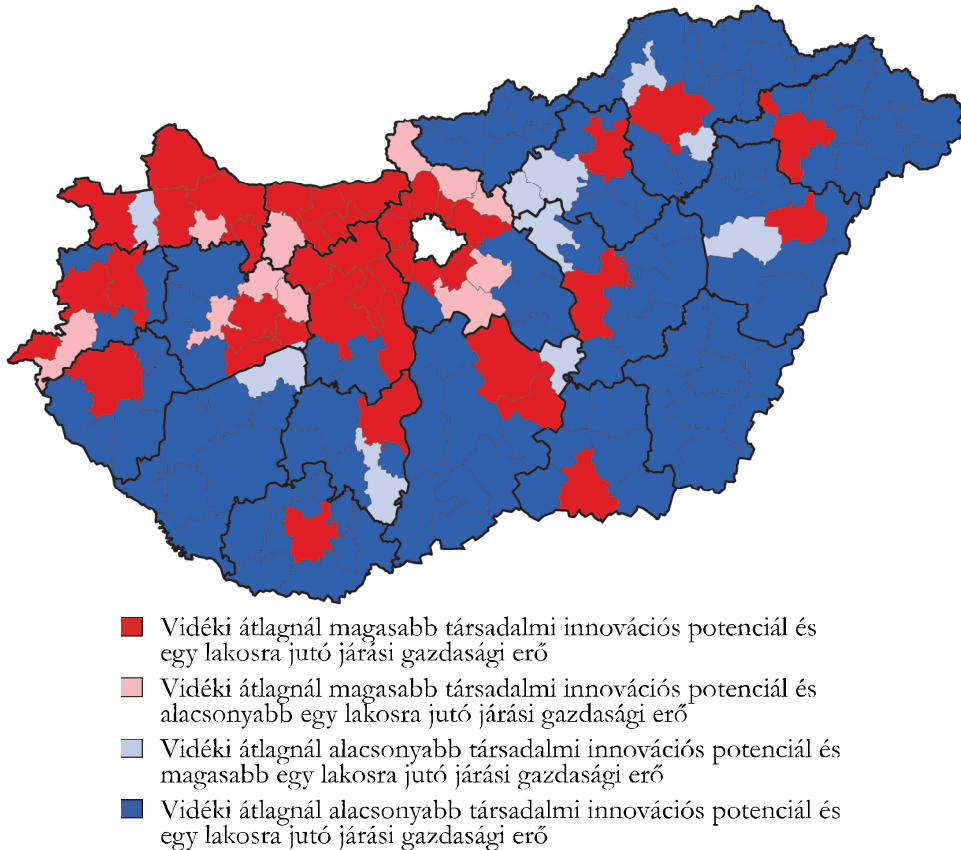
- Meghatároztuk az egyes vármegyékhez tartozó járások részesedését a megfelelő vármegye összes adóköteles jövedelméből, a helyi adók volumenéből és a működő vállalkozások számából.
- E részarányok átlaga (százalékos részesedés) alapján kiszámítottuk minden járás becsült GDP-jét a megfelelő vármegye – a KSH által hivatalosan közölt – GDP-volumenén belül.
- Ezeket a becsült járási GDP-volumeneket osztottuk a járások évközi népességével.

A társadalmi innovációs potenciál és a járási gazdasági erő között igen szoros a kapcsolat vidéki szinten, hiszen a Pearson-féle korreláció viszonylag magas ($r=0,81$). Az is mutatja a két mutató közötti kapcsolatot szorosságát, hogy a vidéki átlag feletti társadalmi innovációval és gazdasági erővel, illetve az átlag alatti mutatókkal rendelkező járások együttesen a vidéki járások 88%-át teszik ki.

Fontos kiemelni azokat a járásokat, amelyek gazdasági ereje elmarad a társadalmi innovációs potenciáljukhoz képest (3. ábra). E tíz járás Pest vármegyében, valamint Komárom-Esztergom, Győr-Moson-Sopron, Veszprém és Vas vármegyében, térben szórva helyezkedik el.

3. ábra

A vidéki járások társadalmi innovációs potenciáljának és gazdasági erejének összehasonlítása, 2020
Comparison of rural districts of social innovation potential and economic strength, 2020

A társadalmi innovációs potenciál és a vándorlási egyenleg kapcsolatának vizsgálata

A társadalom életminőségéről egy fontos háttérváltozó, az ezer főre jutó vándorlási egyenleg adhat látteleket (lásd többek között Berkes 2021, Pregi–Novotny 2022, Egri 2022, Szakálné Kanó et al. 2022, Vida 2022, Csizmadia–Bareith 2022). Az emberek az egy-egy településen tapasztalható lehetőségekkel kapcsolatban „lábukkal szavaznak”, és amennyiben valahol nem találják meg a céljaik elérésének lehetőségét, úgy azt más helyszínen keresik meg. A következőkben azt járjuk körül, hogy a társadalmi innovációs potenciál mennyiben határozza meg a térségek, jelen esetben a vidéki

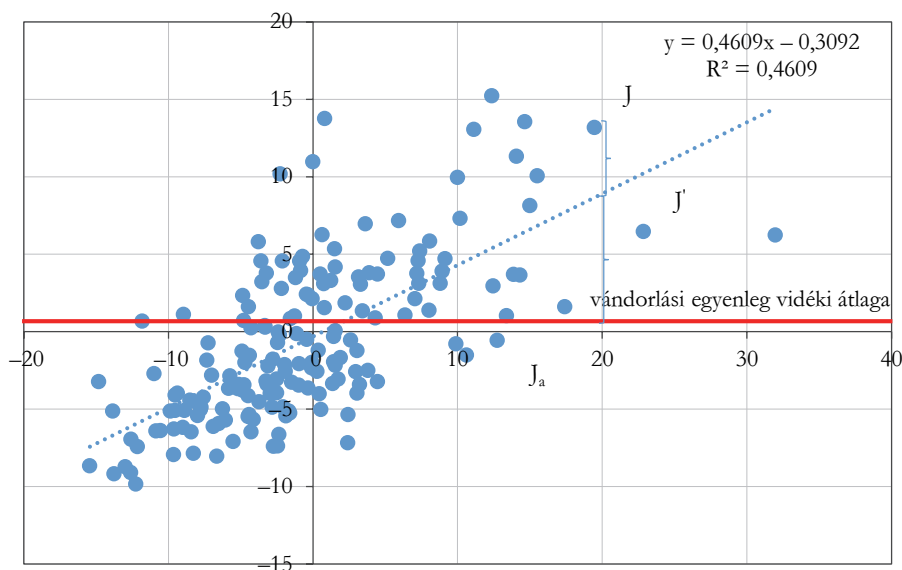
járások vándorlási egyenlegét. Budapestet, annak az ország többi településétől eltérő helyzete és folyamatai miatt ebben a vizsgálatban nem vesszük figyelembe. A járások társadalmi innovációs potenciálját a települések megfelelő adatának népességgel súlyozott értékeként kaptuk.

A járások lakosságának társadalmi innovációs potenciálja és az ettől független helyi tényezők ezer lakosra jutó vándorlási egyenlegre (2016–2020) gyakorolt hatását a shift-share analízis (Tóth 2002) megközelítéséhez hasonló regressziós módszerrel vizsgáltuk. A 4. ábra a járási társadalmi innovációs potenciálból lineáris regresszióval becsült, illetve az ezer lakosra jutó tényleges vándorlási egyenleg által meghatározott függvénypontokat mutatja a regressziós egyenes és a vidéki vándorlási egyenleg átlagos szintje mellett.

4. ábra

A vidéki járások vándorlási egyenlegének regressziós megközelítése, 2016–2020

Regression approach of the migration balance of rural districts, 2016–2020

A 4. ábrán a járások közül kiemeltük a Szigetszentmiklósi járást, melynek pozícióját J jelöli a koordináta-rendszerben. A járás vándorlási egyenlegének vidéki átlagtól való eltérése (a JJ_a szakasz hossza) két részre bontható. Az egyik a vidéki átlagos vándorlási egyenleg és a Szigetszentmiklósi járás társadalmi innovációs potenciáljából következő, regressziós egyenes által kijelölt érték (J') távolsága ($J_a J'$ szakasz). Ez voltaképpen a szerkezeti hatás mértéke – a járás pozitív eltérése a vándorlási egyenleg vidéki átlagától. A pozitív vándorlási egyenleghez (odavándorláshoz) hozzájárul egy másik tényező, a regressziós becslés reziduálisa is, amely a „helyi” hatás (a JJ'

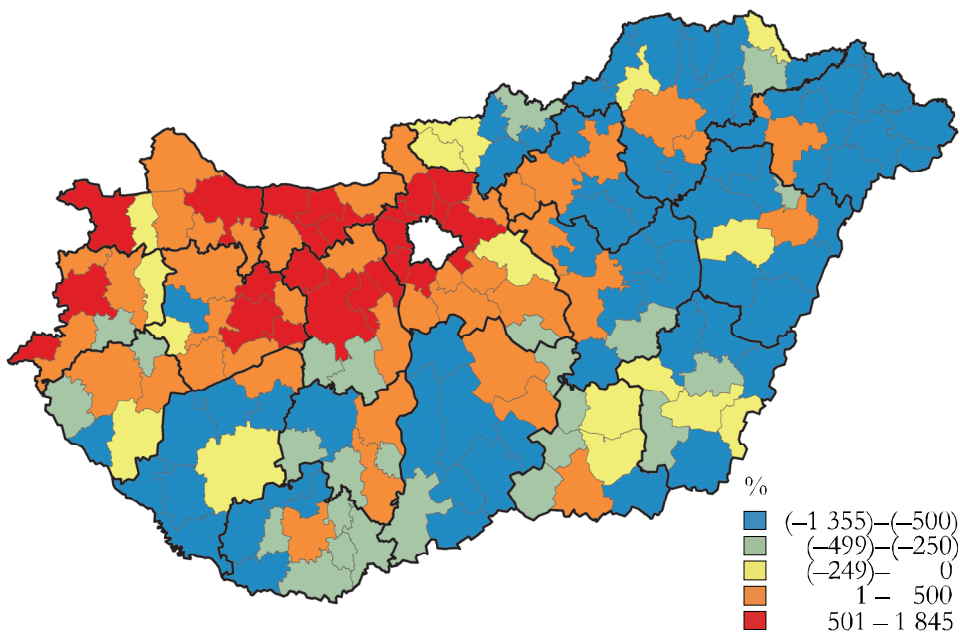
szakasz hossza), vagyis minden olyan hatás, mely a társadalmi innovációs potenciálból nem következik (elhelyezkedés, térszerkezet stb.). A két szakasz – számítás során a regresszióval becsült vándorlási egyenleg vidéki átlagtól való eltérése abszolút értékének, illetve a regressziós becslés reziduálisa abszolút értékének – összevetése azt mutatja, hogy bár a Szigetszentmiklósi járás esetében mindkét tényező szerepe pozitív, a szerkezeti hatás nagysága felülmúlja a helyi hatásokét.

2020-ban a 174 vidéki járásból 95 esetében a társadalmi innovációs potenciálból következő szerkezeti hatásnak, míg 79 esetében az ettől független helyi hatásnak volt nagyobb szerepe. A vidéki átlagnál kedvezőbb vándorlási egyenleggel rendelkező járások (60) közül 31-ben mind a szerkezeti, mind a helyi hatások, míg a fennmaradó 29 járásban csak ezek egyike tette az átlagnál kedvezőbbé a vándorlási egyenleget.

5. ábra

A járások szerkezeti/helyi hatások alapján számított vándorlási egyenlege a vidéki átlag százalékában, 2020 (csak szerkezeti, a társadalmi innovációs potenciállal magyarázható hatás)

Migration balance calculated on the basis of structural/local effects as a percentage of the rural average by districts, 2020 (structural, spatial image determined by the social innovation potential only)

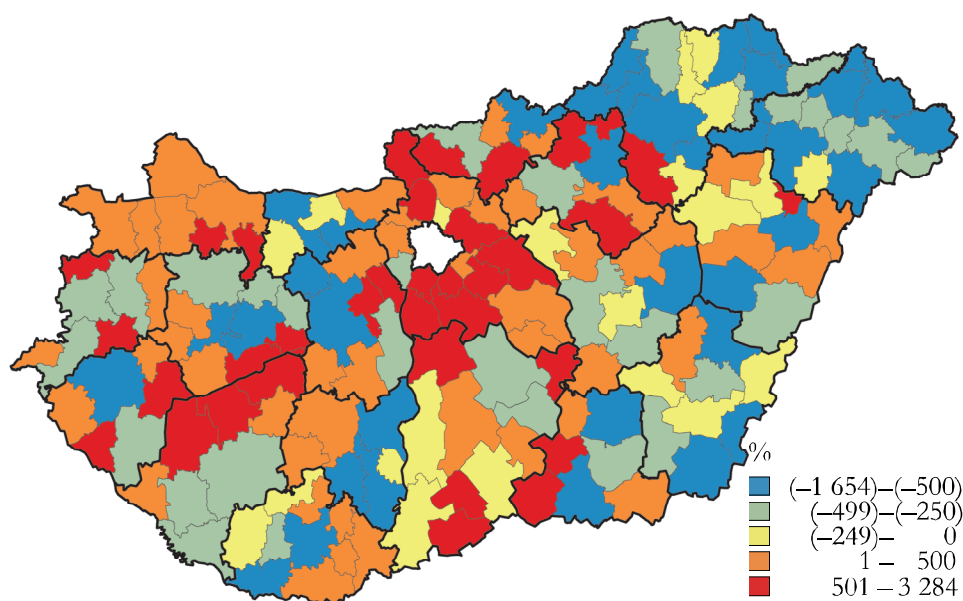

6. ábra

**A járások szerkezeti/helyi hatások alapján számított vándorlási egyenlege
a vidéki átlag százalékában, 2020 (csak helyi, a társadalmi innovációs
potenciállal nem magyarázható hatás)**

Migration balance calculated on the basis of structural/local effects as a percentage of
the rural average by districts, 2020

(local effect, not explained by social innovation potential only)

A vidéki átlagnál kedvezőtlenebb vándorlási egyenleggel rendelkező járásokhoz (114) 57 olyan járás tartozik, ahol a társadalmi innovációs potenciál és az egyéb helyi tényezők együttes hatására maradt el a vidéki átlagtól a vándorlási egyenleg, 57 járásban viszont csupán a szerkezeti vagy a helyi hatás játszott ebben meghatározó szerepet.

Az északkeleti országrész határ menti térségeiben a kedvezőtlen vándorlási egyenleget elsősorban a térségek szerkezeti hátránya, lakosságuk viszonylag alacsony társadalmi innovációs potenciálja okozta. A határtól távolabb fekvő járásokban azonban ezt a hátrányt a kisebb vagy nagyobb mértékű helyi előnyök valamelyest ellensúlyozták. Az alföldi nagyvárosok járásainak viszonylag kedvező vándorlási egyenlege mindenhol – kizárólag vagy döntően – a nagyobb mértékű társadalmi innovációs potenciálból fakad. A helyi hatás elsősorban Pest és Somogy vármegye járásainak kedvező vándorlási egyenlegében töltött be meghatározó szerepet.

Konklúzió

Jelen tanulmányunkban a társadalmi innovációs potenciál versenyképességhez való hozzájárulásának számszerűsítésére vállalkoztunk járási szinten. A társadalmi innovációs potenciál és összevevőinek a vidéki átlaghoz viszonyított nagysága alapján határoztuk meg a járások versenyképességi kategóriáit. A társadalmi innovációs törekvések elsősorban a társadalmi problémák megoldását szolgálják, a jólét (és jóllét), valamint az életszínvonal emelésével, így a versenyképesség növelése tekintetében a fenntartható értékteremtés kapcsán vonhatók be a mérésbe. A társadalmi innovációs potenciál és a területi versenyképesség közötti kapcsolat elemzése esetében a hozzáférhető hazai szakirodalomban nem azonosítható olyan vizsgálat, amely számszerűsítette volna a társadalmi innováció versenyképességhez való hozzájárulását. A kérdés újszerűsége, az elemzés relevanciája miatt kutatásunk során megalapozottnak véltük a területi versenyképesség és a társadalmi innovációs potenciál közötti összefüggés elemzését Magyarország járásai vonatkozásában.

A társadalmi innovációs potenciál és a járások gazdasági erejének összevetése során a két terület együttmozgását vizsgáltuk, melynek alapján kijelenthető, hogy a társadalmi innovációs potenciál és a járási gazdasági erő között igen szoros a kapcsolat vidéki szinten, amit az is megerősít, hogy a vidéki átlag feletti társadalmi innovációval és járási gazdasági erővel, illetve az átlag alatti mutatókkal rendelkező járások együttesen a vidéki járások 88%-át teszik ki. Térben szórva találunk tíz olyan járást, amelyek gazdasági ereje elmarad attól a szinttől, ami a társadalmi innovációs potenciáljuk alapján várható lenne. Az e mögött meghúzódó okok feltárása további kutatási feladatot jelöl ki számunkra. A műszaki, gazdasági innovációk megoldást jelenthetnek az életminőség fejlesztési kérdéseiben, ugyanakkor versenyképességi szempontból szükségeszerű olyan új kezdeményezések ösztönzése, amelyek társadalmi innováción alapulnak. A társadalmi innováció egyik fő céljaként értelmezhető életminőség-növelési folyamat egyik meghatározó mutatója a vándorlási egyenleg. Vizsgálatunk arra is rávilágít, hogy míg a vidéki átlagnál kedvezőbb vándorlási egyenleggel rendelkező járások egyik felében a társadalmi innovációs potenciál és az egyéb helyi tényezők együttes hatására alakul pozitívan a vándorlási egyenleg, addig a másik felében viszont csupán a szerkezeti vagy a helyi hatás játszott ebben meghatározó szerepet. A kedvezőtlenebb vándorlási egyenleggel rendelkező járások esetében szintén a járások felében marad el a vidéki átlagtól a vándorlási egyenleg a társadalmi innovációs potenciál és az egyéb helyi tényezők együttes hatására, míg a járások másik felében csak a szerkezeti vagy csak a helyi hatás játszott ebben kiemelkedő szerepet.

Köszönetnyilvánítás

A tanulmány a Tématerületi Kiválósági Program 2021 – Nemzeti kutatások alprogram keretében, a TKP2021-NKTA-22 azonosítási számú Creative Region III. projekt részeként, az NKFIH támogatásával valósult meg.

IRODALOM

- ÁLDORFAI, GY.–NAGY, H.–TÓTH, T. (2022): A területi egységek összetett teljesítményértékelése *Területi Statisztika* 62 (4): 405–434. <https://doi.org/10.15196/TS620402>
- BALATON, K.–VARGA, K. (2017): Social innovation and competitiveness – a literature review of the theoretical work in the field *REVIEW of Economic Studies and Research Virgil Madgearu* 10 (2): 27–42. <http://dx.doi.org/10.24193/RVM.2017.10.08>
- BENEDEK, J.–KOCZISZKY, GY.–VERESNÉ SOMOSI, M.–BALATON, K. (2015): Regionális társadalmi innováció generálása szakértői rendszer segítségével *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek* 12 (2): 4–22.
- BENEDEK, J.–KOCZISZKY, GY.–VERESNÉ SOMOSI, M.–BALATON, K. (2016): Generating and Measuring Regional Social Innovation *Theory Methodology Practice* 12 Special Issue: 14–25. <http://dx.doi.org/10.18096/TMP.2016.02.02>
- BERKES, J. (2021): Highly qualified social strata in urban areas of Hungarian regional centres from 1980 to 2011 *Regional Statistics* 11 (4): 126–149. <https://doi.org/10.15196/RS110406>
- BESZE, T. (2009): A területi versenyképesség értelmezési lehetőségei a városrégiókban *Területi Statisztika* 49 (6): 585–596.
- BRANCATI, E.–BRANCATI, R.–GUARASCIO, D.–ZANFEI, A. (2021): Innovation drivers of external competitiveness in the great recession *Small Business Economics* 58: 1497–1516. <https://doi.org/10.1007/s11187-021-00453-0>
- CZAKÓ, E. (2000): *Versenyképesség iparágak szintjén – a globalizáció tükrében* PhD disszertáció, BKÁE Vállalatgazdaságtan Tanszék, Budapest.
- CSIZMADIA, A.–BAREITH, T. (2022): Somogy megye lakosságának jövedelmi helyzete, 2012–2019 *Területi Statisztika* 62 (3): 348–373. <https://doi.org/10.15196/TS620304>
- DE PALO, C.–KARAGIANNIS, ST.–RAAB, R. (2018): *Innovation and inequality in the EU: for better or for worse?* EUR 29303 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- EC (1994): *Competitiveness and cohesion: Trends in the regions. Fifth periodic report on social and economic situation and development of the regions in the community* European Commission, Luxembourg.
- EGRI, Z. (2022): A hazai települési jövedelemegyenlőtlenségek sajátosságai a földrajzi közelhatások alapján, 2012–2019 *Területi Statisztika* 62 (6): 625–662. <https://doi.org/10.15196/TS620601>
- EWERS, H. J.–BRENCK, A. (1992): Innovationsorientierte Regionalpolitik – Zwischenfazit eine Forschungsprogramms. In: BIRGH, H.–SCHALK, H. J. (eds.): *Regionale und sektorale Strukturpolitik* pp. 309–341., Münster, Germany.
- GRIMM, R.–FOX, CH.–BAINES, S.–ALBERTON, K. (2013): Social innovation, an answer to contemporary societal challenges? Locating the concept in theory and practice *Innovation: The European Journal of Social Science Research* 26 (4): 436–455. <https://doi.org/10.1080/13511610.2013.848163>
- HAJDÚ, D.–KONCZ, G. (2022): Employment data of participants in supported adult training for jobseekers and their territorial pattern in Hungary, 2010–2020 *Regional Statistics* 12 (2): 117–148. <https://doi.org/10.15196/RS120205>

- HAZEL, K. L.–ONAGA, E. (2003): Experimental social innovation and dissemination: the promise and its delivery *American Journal of Community Psychology* 32 (3-4): 285–294. <https://doi.org/10.1023/B:AJCP.0000004748.50885.2e>
- HORVÁTH, GY. (2001): A magyar régiók és települések versenyképessége az európai gazdasági térben *Tér és Társadalom* 15 (2): 203–231. <http://doi.org/10.17649/TET.15.2.811>
- IONESCU, C. (2015): About the conceptualization of social innovation *Theoretical and Applied Economics* 22 (3): 53–62.
- KINCSES, Á.–TÓTH, G.–JENEINÉ GERŐ, H. E. (2022): A hazai mikro-, kis- és középvállalkozások (kkv-k) területi, versenyképességi elemzése, 2008–2020 *Területi Statisztika* 62 (4): 456–477. <https://doi.org/10.15196/TS620404>
- KLEVERBECK, M.–KRLEV, G.–MILDENBERGER, G.–STRAMBACH, S.–THURMANN, J.-F.–TERSTRIEP, J.–WLOKA, L. (2019): Indicators for measuring social innovation. In: HOWALDT, J.–KALETKA, C.–SCHRÖDER, A.–ZIRNGIEBL, M.. (eds.): *Atlas of social innovation* pp. 98–101., 2nd Volume: A World of New Practices, Oekom Verlag GmbH.
- KOCZISZKY GY.–SZENDI D. (2018): Regional disparities of the social innovation potential in the Visegrad Countries: Causes and consequences *European Journal of Social Sciences, Education and Research* 12 (1): 35–41. <https://doi.org/10.26417/ejser.v12i1.p35-41>
- KOCZISZKY GY.–SZENDI, D. (2021): Quo vadis Észak-Magyarország? A régió lehetséges fejlődési pályáinak ex-ante vizsgálata *Területi Statisztika* 61 (6): 679–711. <https://doi.org/10.15196/TS610601>
- KOCZISZKY GY.–VERESNÉ SOMOSI, M.–BALATON, K. (2015): Társadalmi innováció mérésének sajátosságai. In: LIPTÁK, K. (szerk.): *Mérleg és Kibívások* pp. 288–301., IX. Nemzetközi Tudományos Konferencia, Konferencia Kiadvány, Miskolc.
- KOCZISZKY GY.–VERESNÉ SOMOSI, M.–BALATON, K. (2017): A társadalmi innováció vizsgálatának tapasztalatai és fejlesztési lehetőségei *Vezetéstudomány* 48 (6-7): 15–19. <https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2017.06.02>
- KRLEV, G.–BUND, E.–MILDENBERGER, G. (2014): Measuring What Matters – Indicators of Social Innovativeness on the National Level *Information Systems Management* 31 (3): 200–224. <https://doi.org/10.1080/10580530.2014.923265>
- KRUGMAN, P. (1994). Competitiveness: A dangerous obsession *Foreign Affairs* 73 (2): 28–44. <https://doi.org/10.2307/20045917>
- LEADER (2001): *Global Competitiveness of Rural Areas, "Rural Innovation"* Leader European Observatory.
- LENGYEL, I. (2003): *Verseny és területi fejlődés* JATEPress, Szeged.
- MANZINI, E. (2014): Making things happen: Social innovation and design *Design Issues* 30 (1): 57–66. https://doi.org/10.1162/DESI_a_00248
- MOLNÁR, E.–DÉZSI, GY.–LENGYEL, I. M.–KOZMA, G. (2018): Vidéki nagyvárosaink gazdaságának összehasonlító elemzése *Területi Statisztika* 58 (6): 610–637. <https://doi.org/10.15196/TS580604>
- MULGAN, G.–TUCKER, S.–ALI, R.–SANDERS, B. (2007): *Social Innovation – what it is, why it matters and how it can be accelerated* The Young Foundation, London.

- NAGY, SZ.–VERESNÉ SOMOSI, M. (2022): The relationship between social innovation and digital economy and society *Regional Statistics* 12 (2): 3–29.
<https://doi.org/10.15196/RS120202>
- NAGY, Z.–TÓTH, G. (2019): A társadalmi innovációs potenciál mérési lehetőségei Borsod-Abaúj-Zemplén példáján *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek* 16 (2): 97–109.
- NEARY, P. J. (2006): Measuring Competitiveness *The Economic and Social Review* 37 (2): 197–213.
- NEMES NAGY, J. (1990): Területi egyenlőtlenségek dimenziói – Adalékok egy „kvázi-elmélethez” *Tér és Társadalom* 4 (2): 15–30. <http://doi.org/10.17649/TET.4.2.171>
- NEMES, G.–VARGA, Á. (2015): Társadalmi innováció és társadalmi tanulás a vidékfejlesztésben – sikerek, problémák, dilemmák. In: VERESNÉ SOMOSI, M. (szerk.): *Mérleg és Kihívások* pp. 434–444., IX. Nemzetközi Tudományos Konferencia, Konferencia kiadvány Miskolc.
- NEUMEIER, S. (2017): Social innovation in rural development: identifying the key factors of success *The Geographical Journal* 183 (1): 34–46.
<https://doi.org/10.1111/geoj.12180>
- PALKOVITS, I. (2000): Szempontok a területi versenyképesség értelmezéséhez *Tér és Társadalom* 14 (2-3): 119–128. <http://doi.org/10.17649/TET.14.2-3.579>
- POL, E.–VILLE, S. (2009): Social innovation: Buzz word or enduring term? *The Journal of Socio-Economics* 38 (6): 878–885. <https://doi.org/10.1016/j.socec.2009.02.011>
- PORTER, M. E. (1990, 1998): *The competitive advantage of nations* Free Press, New York.
- PORTER, M. E. (1998): *On competition* Harvard Business School, Boston.
- PREGI, L.–NOVOTNY, L. (2022): Impact of migration and natural reproduction on the development of the Slovak–Hungarian ethnic boundary in eastern Slovakia, 1991–2018 *Regional Statistics* 12 (1): 77–103. <https://doi.org/10.15196/RS120102>
- SIKOS T., T.–SZENDI, D. (2022): Evolution of smart village models in Hungarian Abaúj micro-region *Regional Statistics* 12 (4): 152–175.
<http://doi.org/10.15196/RS120407>
- SZAKÁLNÉ KANÓ, I.–SÁVAI, M.–VIDA, GY. (2022): A magyarországi munkaerőpiac szerkezeti változásának térbeli sajátosságai 2001 és 2016 között *Területi Statisztika* 62 (5): 483–509. <https://doi.org/10.15196/TS620501>
- SZENDEI, D. (2018): A társadalmi innovációs potenciál mérésének helyi szintű lehetőségei *Erdélyi Társadalom* 16 (1): 31–58. <http://dx.doi.org/10.17177/77171.207>
- SZÖRENYINÉ KUKORELLI, I. (2015): Vidéki térségeink innovációt befogadó képessége – Egy kutatás tapasztalatai *Tér és Társadalom* 29 (1): 97–115.
<https://doi.org/10.17649/TET.29.1.2686>
- TÉSITS, R.–ZSIGMOND, T.–ALPEK, L.–HOVÁNYI, G. (2021): The role of endogenous capital factors in the territorial development of the Sellye District in Hungary *Regional Statistics* 11 (1): 58–77. <https://doi.org/10.15196/RS110103>
- TÓTH, G. (2002): Kísérlet autópályáink területfejlesztő hatásának bemutatására *Területi Statisztika* 42 (6): 493–505.
- TÓTH, G. (2010): A turisztikai régiók fejlettségének és versenyképességének vizsgálata *Turizmus Bulletin* 14 (1-2): 107–117.

- TÓTH, G.–VARGA, K. (2022): A társadalmi innováció és a versenyképesség közti kapcsolat vizsgálata az Abaúji térségben *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek* 19 (1): 4–19.
<https://doi.org/10.32976/stratfuz.2022.1>
- VARGA, K.–NAGY, Z.–TÓTH, G. (2020): Possibilities for measuring social innovation potential: the example of Borsod-Abaúj-Zemplén County *Theory, Methodology, Practice* 16 (1): 65–76.
- VERESNÉ SOMOSI, M.–VARGA, K. (2018): How does social innovation contribute to solving social problems? – A processoriented framework for measuring social innovation *European Journal of Social Sciences, Education and Research* 12 (1): 68–83.
<http://dx.doi.org/10.2478/ejser-2018-0007>
- VERESNÉ SOMOSI, M.–VARGA, K.–KOCZISZKY, GY. (2019): Step by step for social innovation with Neuro-Fuzzy Modelling *European Journal of Economics and Business Studies* 5 (1): 13–23. <http://dx.doi.org/10.26417/ejes.v5i1.p13-23>
- VIDA, GY. (2022): A regionális megvalósult versenyképesség néhány szempontjának területi jellemzői Magyarországon 2010 és 2019 között *Területi Statisztika* 62 (5): 538–569.
<https://doi.org/10.15196/TS620503>
- WESTLEY, F.–MCGOWAN, K.–TJÖRNBO, O. (2017): *The Evolution of Social Innovation. Building Resilience Through Transitions* Edward Elgar Publishing, UK.

INTERNETES HIVATKOZÁSOK

- DÖRINGER, S. (2017): *Is Social innovation a key to "de-peripheralization"? Dealing with challenges of peripheralization on a local level*
<http://epub.oeaw.ac.at/0xc1aa5576%200x0039109b.pdf>
 (letöltve: 2022. november)
- EC (1993): *White paper on growth, competitiveness, and employment: The challenges and ways forward into the 21st century* European Commission, Luxembourg.
<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/4e6ecfb6-471e-4108-9c7d-90cb1c3096af> (letöltve: 2022. november)
- EC (2001): *European competitiveness report 2001* European Commission, Brussels.
<https://ec.europa.eu/docsroom/documents/2998/attachments/1/translations/en/renditions/native> (letöltve: 2022. november)
- EC (2014): *Framework for state aid for research and development and innovation* European Commission, Brussels. https://ec.europa.eu/competition/state_aid/modernisation/rdi_framework_en.pdf (letöltve: 2022. november)
- KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL (KSH) (2016): *A komplex programmal fejlesztendő járáások jellemzői* <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/kompjar14.pdf>
 (letöltve: 2022. november)
- MCFETRIDGE, D. G. (1995): *Competitiveness: Concepts and Measures* Occasional Paper Number 5, Industry Canada, Ottawa. <https://ised-isde.canada.ca/site/economic-analysis-statistics/sites/default/files/attachments/2022/op05e.pdf>
 (letöltve: 2022. november)

- PORTER, M. E.–KETELS, CH. H. M. (2003): UK Competitiveness: moving to the next stage
DTI Economics Paper No. 3.
<https://www.hbs.edu/faculty/Pages/item.aspx?num=15397>
(letöltve: 2022. november)
- THE ECONOMIST INTELLIGENCE UNIT (2016): *Old problems, new solutions: Measuring the capacity for social innovation across the world.*
https://eiuperspectives.economist.com/sites/default/files/Social_Innovation_Index.pdf?_ga=2.74173968.380101799.1588295032-390439281.1588295032
(letöltve: 2022. november)
- WIDUTO, A. (2019): *Regional inequalities in the EU* EPRS | European Parliamentary Research Service.
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/637951/EPRS_BRI\(2019\)637951_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/637951/EPRS_BRI(2019)637951_EN.pdf) (letöltve: 2022. november)

JOGSZABÁLY, KORMÁNYRENDELETEK

- [1] 290/2014. (XI. 26.) Kormányrendelet a kedvezményezett járások besorolásáról.